

Natur- og Miljøkontoret

**Kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i
Nordjyllands Amt**

DRONNINGLUND KOMMUNE

Februar 2000

Natur- og Miljøkontoret

Kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i Nordjyllands Amt

DRONNINGLUND KOMMUNE

Februar 2000

Udgave	Betegnelse/Revision	Dato	Udført	Kontrol	Godkendt

Rådgivende ingeniører
og planlæggere A/S
Tilsluttet F.R.I

NIRAS
Digtervejen 11
DK-9200 Aalborg SV

Telefon 9634 7400
Telefax 9634 7474
E-mail niras@niras.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE	SIDE
1. INDLEDNING	1
2. LOKALISERING AF TJÆREPLADSER	3
2.1 Flyfotos (lodfotos).....	3
2.2 Interview med lokalkendte personer	4
2.3 Tingbøger/Byggesager	5
3. KORTLÆGNING AF TJÆREPLADSER.....	6
3.1 Præsentation af kortlægningen.....	6
3.2 Kriterier for kortlægning	7
3.3 Afgrænsning af pladserne	7
4. USIKKERHEDER VED KORTLÆGNINGEN	9
4.1 Usikkerheder forbundet med afgrænsning	9
4.2 Identificering af pladser ud fra garn på lodfotos.....	9
5. KORTLAGTE TJÆREPLADSER I DRONNINGLUND KOMMUNE ...	11

FIGURER:

- 5.1 Kortlagte tjærepladser i Dronninglund Kommune

TABELLER

- 5.1 Sammenfatning af resultaterne af kortlægningen i Dronninglund Kommune

BILAG:

- 807-0418 Nedlagt tjæreplads, Havnegade
807-0835 Nedlagt tjæreplads, Sømærket
807-0836 Nedlagt tjæreplads, Strandvejen Aså
807-0837 Nedlagt tjæreplads, Broensvej/Skelgårdsvej
807-0838 Nedlagt tjæreplads, Strandvejen Gerå

1. INDLEDNING

NIRAS Rådgivende ingeniører og planlæggere A/S har for Nordjyllands Amt gennemført en kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i Nordjyllands Amt.

Den hidtidige kortlægning af industrigrunde, lossepladser mv., som Nordjyllands Amt har foretaget, har kun omfattet et meget lille antal tjærepladser. Nordjyllands Amt er nu blevet opmærksom på, at der i forbindelse med fiskeri, herunder specielt bundgarnsfiskeri, har været et stort antal pladser, hvorpå der har været tjæret fiskegarn, og som kan give problemer i forhold til nuværende/fremtidig arealanvendelse.

Tjæring af fiskegarn/tov med stenkulstjære er begyndt omkring 1900-1920 og ophørt de fleste steder i 1960'erne, hvor fiskerne gik over til at anvende garn/tov af nylon. Tjæringen blev foretaget med det formål at opnå en imprægnering af garn/tov lavet af naturmaterialer.

Efter tjæringen blev fiskegarnene som regel tørret ved at sprede dem ud på omkringliggende frie arealer (ofte græsmarker). Disse tørrepladser kunne dække relativt store arealer. Flere steder blev garnene ved tørringen hængt op på en række pæle (stejler), og heraf stammer navnet "stejlepladser", som ofte benyttes om tjærepladserne. Nytjærede tov blev for det meste hængt til tørre på høje træbukke og krævede dermed ikke nær så store tørrearealer som garnene.

Det var nødvendigt at tjære fiskegarnene mindst en gang om året. Tidspunktet for tjæringen afhang af garntypen. De fleste bundgarn blev tjæret om foråret. Ruser blev hovedsageligt tjæret i juni-juli. Tovene var det derimod kun nødvendigt at tjære en gang for alle, nemlig når de var helt nye. Dette foregik hovedsageligt på vodbinderierne, og de er derfor også medtaget i kortlægningen.

Kortlægningen omfatter både lokalisering af pladsen, hvor selve tjæringen har fundet sted, samt af de områder, hvor fiskegarnene eller tovene efterfølgende har ligget eller hængt til tørre. De to områder vil i det følgende blive betragtet som en samlet plads.

I denne rapport gives først en generel beskrivelse af, hvorledes kortlægningen af tjærepladserne i Nordjyllands Amt er gennemført, og hvorledes oplysningerne for de kortlagte pladser er sammenfattet.

Herefter følger en beskrivelse af resultaterne i Dronninglund Kommune, med en opgørelse for de kortlagte pladser. Denne opgørelse omfatter en status over, hvor stort areal den enkelte plads dækker, hvor mange matrikler den berører

samt den nuværende anvendelse af disse matrikler. Udover selve opgørelsen beskrives, hvorledes kortlægningen er forløbet i kommunen, og om den på nogle punkter evt. afviger fra den generelle kortlægning. Ligeledes anføres det, hvis der er nogle specielle forhold i forbindelse med tjærepladserne, der gør sig gældende for kommunen.

I bilaget findes sammenfatningsskemaer samt tilhørende kort med afgrænsning for hver af de kortlagte pladser i kommunen.

Baggrundsmaterialet for kortlægningen er ikke medtaget i denne rapport.

2. LOKALISERING AF TJÆREPLADSER

Lokaliseringen af tjærepladserne er sket ved hjælp af følgende kilder:

- Flyfotos (lodfotos)
- Flyfotos (skråfotos)
- Interview med lokalkendte personer
- Lokalhistorisk arkiv/lokalhistorisk materiale
- Kommunerne
- Tingbøger/Byggesager

Der er følgende kommentarer til de anvendte kilder:

2.1 Flyfotos (lodfotos).

Til kortlægningen er der benyttet flyfotos (lodfotos) fra Kort- og Matrikelstyrelsen. Der er brugt en samlet serie fra 1954, som dækker hele amtet (1:10.000) samt billeder fra flere serier fra starten af 1960'erne (1:10.000 eller 1:4.500). Der er nemlig i denne periode ikke lavet en samlet overflyvning, som dækker hele amtet.

Der er i enkelte kommuner benyttet lodfotos fra 1945 i målestok 1:40.000. Denne målestok er så lille, at det som regel er umuligt at identificere pladserne herpå. Det er forsøgt at forstørre disse billeder til 1:10.000. Disse forstørrelser bliver ikke særligt skarpe. Lodfotos fra 1945 er derfor kun brugt i enkelte tilfælde hovedsagelig til afgrænsning af pladserne.

De benyttede lodfotos har i mange tilfælde været yderst velegnede til at vurdere den naturlige afgrænsning, som tidligere har været for pladsen. Det, der kan opfattes som en naturlig afgrænsning, kan eksempelvis være et tydeligt skel mellem tjærepladsen og en mark beliggende ved siden af. Tjærepladserne var som oftest beliggende på brakjord, der ikke var egnet til dyrkning. Afgrænsningen kan også være bevoksning, veje og bebyggelse.

For nærmere at kunne afgøre, hvilke matrikler den naturlige afgrænsning omfatter, er der til hver lokalitet lavet en kopi af et matrikelkort (i samme målestok som lodfotos) på plastfolie. Denne kopi lægges ovenpå lodfotoet, hvorved afgrænsningen kan overføres til matrikelkortet.

På de benyttede lodfotos har det i flere tilfælde været muligt at identificere fiskegarn, som er udbredt på jorden eller ophængt til tørre. Der kan ligeledes i

nogle tilfælde observeres mørke afmærkninger på jorden, hvor der sandsynligvis tidligere har været udbredt garn til tørre. For de fleste pladser vil det dog ofte gælde, at der har været tørret nytjærede garn på et større areal, end det der fremgår direkte af flyfotos. Derfor er der også i disse tilfælde foretaget en vurdering af den naturlige afgrænsning for den enkelte plads.

Flyfotos (skråfotos).

Der er også i mindre omfang anvendt skråfotos til lokalisering af tjærepladser. Billederne, som er bestilt på Det Kongelige Bibliotek i København, er hovedsagelig fra midten af 1950'erne. Skråfotos er især anvendt til at identificere og lokalisere små pladser, der har ligget i bebygget område ved havnene, og som er vanskelige at identificere på lodfotos, eksempelvis vodbindere. Skråfotos er velegnede til dette formål, idet de er taget i forholdsvis lav højde, og derfor er det muligt at se mange detaljer meget tydeligt på disse billeder.

Hos Flyvevåbenets Historiske Samling i Karup findes desuden også en samling af ældre flyfotos. Der findes dog kun to skråfotos taget over Nordjylland før 1950.

2.2 **Interview med lokalkendte personer**

Til bekræftelse og afgrænsning af de lokaliserede tjærepladser er der foretaget interviews med lokalkendte personer, som f.eks. kan være forhenværende fiskere, tidligere naboer til pladserne eller repræsentanter fra lokalhistoriske arkiver/samlinger i området. I de fleste tilfælde er interviewene foretaget ved et besøg hos de pågældende personer.

Ved disse interviews er lodfotos ofte brugt til at lokalisere pladsen. Dette har i mange tilfælde vist sig at være mere effektivt end at lave en besigtigelse af området sammen med personen. Dette skyldes, at mange af områderne har ændret udseende i et sådant omfang, at det kan være meget svært for personen at genskabe et billede af, hvor pladserne var placeret.

I mange tilfælde er der også foretaget en rundering sammen med en eller flere af de lokalkendte personer, og flere pladser er derved blevet direkte udpeget på stedet. Hvis det har været muligt, er tjæregrydens placering også blevet udpeget.

Ved interviewene er der desuden spurgt, om personen har kendskab til andre pladser end de allerede stedfæstede. Der er på denne måde fremkommet oplysninger om pladser, som ikke allerede var stedfæstet på flyfotos. Der er ligeledes spurgt om eventuelt kendskab til støbning af blylodder i forbindelse med tjærepladserne, idet det eventuelt kan have givet anledning til forurening med bly. De interviewede personer er desuden blevet spurgt om de kendte andre personer,

som muligvis kunne have kendskab til eventuelle tjærepladser i området. En del af kilderne er faktisk fremkommet på denne måde.

Lokalhistoriske arkiver/lokalhistorisk materiale

Der er rettet henvendelse til lokalhistoriske arkiver i amtet for at få oplysninger evt. billeder og litteratur omkring tjærepladser i de enkelte områder. De lokalhistoriske arkiver har også i flere tilfælde været behjælpelige med at finde frem til yderligere lokalkendte personer, som har haft viden om tjærepladser samt fiskeri generelt.

Kommunerne

Samtlige kommuner er adspurgt om kendskab til evt. tjærepladser eller ældre personer, som kunne give oplysninger herom. I nogle kommuner eller evt. hos de kommunale forsyningsselskaber har det været muligt at få gamle tekniskekort eller matrikelkort.

2.3 **Tingbøger/Byggesager**

Der er, som et forsøg, foretaget en gennemgang af tingbøger og byggesager for matriklerne på en del af pladserne i Skagen By. Erfaringen med denne gennemgang er, at der ikke umiddelbart findes oplysninger angående tjærepladserne i tingbøgerne og byggesagerne. Det er derfor besluttet kun at foretage gennemgang af tingbøger og byggesager i enkelte tilfælde, hvor det antages at kunne give væsentlige nye oplysninger. Gennemgang af tingbøger/byggesagsarkiv er hovedsagelig anvendt til afgrænsning af pladserne.

3. KORTLÆGNING AF TJÆREPLADSER

3.1 Præsentation af kortlægningen

For hver enkelt lokalitet er der udarbejdet et sammenfatningsskema, som beskriver de oplysninger, der er indsamlet om den pågældende plads (interviews, flyfotos osv.). Alle lokaliteterne er tildelt et lokalitetsnummer, og de kortlagte lokaliteter er indtastet i Amtets kortlægningsdatabase ROKA.

Til bekræftelse og afgrænsning af de lokaliserede tjærepladser er der som nævnt i kapitel 2 foretaget interviews med lokalkendte personer. Hvert interview er noteret på et ”interviewskema”, hvorpå det også er noteret, hvis kilden har ønsket at være anonym. Samtlige skemaer til den enkelte plads er nummeret, og i sammenfatningsskemaet for den enkelte plads henvises der til de enkelte interviewskemaer med ”interviewnummer”/.

Som beskrevet i kapitel 2 er der til hver plads lavet en kopi af et matrikelkort (i samme målestok som lodfotos) på plastfolie. Denne kopi lægges ovenpå lodfotoet, hvorved afgrænsningen kan overføres til matrikelkortet. Plastfolierne med matrikelkort er tapet på det tilhørende lodfoto. På plastfolien er afgrænsningen af pladsen samt synlige net påtegnet, det samme er nordpil og nummeret på det tilhørende lodfoto. Herudover er det angivet, hvordan plastfoliet skal genplaces på lodfotos, hvis det bliver taget af (n.v. = nederste venstre hjørne, ø.h. = øverste højre hjørne osv.). I sammenfatningsskemaet er der angivet numre på de lodfotos, som dækker området for pladsen.

Nederst på sammenfatningsskemaet er der lavet en sammenfatning af, hvilke kilder, som kan bekræfte tjærepladsen. Der er angivet hvilke matrikler, som er bekræftet af hvilke kilder. Det er ikke altid, at samtlige matrikler kan bekræftes af samtlige kilder. Det er især gældende for flyfotos. Kravet for, at en matrikel er bekræftet ved flyfotos, er, at det er muligt at se garn eller andet, som har tilknytning til tjæreaktiviteten på flyfotos.

Samtlige pladser i hver kommune er afmærket på et kort, som dækker hele kommunen, og der er yderligere lavet specifikke oversigtskort over delområder i kommunen. For hver lokalitet er der desuden indhentet et teknisk kort, et matrikelkort samt ejendomsoplysninger (C537). Tjærepladsens afgrænsning er indtegnet på en kopi af matrikel- og teknisk kort, og der er lavet en liste over de adresser, hver enkelt plads omfatter. I denne liste er der til hver adresse knyttet de respektive matrikelnumre og en beskrivelse af den nuværende anvendelse.

I bilaget til denne rapport er sammenfatningsskemaerne for de enkelte pladser samlet samt tilhørende kopi af matrikelkort med angivelse af tjærepladsens af-

grænsning. Baggrundsmateriale såsom oversigtskort, tekniskekort, interview-skemaer, fotos o.s.v. er ikke medtaget i rapporten.

3.2 **Kriterier for kortlægning**

En plads er blevet kortlagt, hvis der har været mindst to kilder til at bekræfte pladsen. Det kan evt. være to interviews eller lokalisering på flyfotos sammenholdt med et interview, som bekræfter, at der har været tjæret garn på pladsen. I enkelte tilfælde, hvor der kun er én kilde, er det alligevel vurderet, at der er be-læg nok for at lokalisere pladsen. Det har sædvanligvis været, hvis kilden er en person som selv har tjæret på pladsen, hvis den nuværende ejer har kendskab til, at der har været tjæret på grunden, eller hvis pladsen er blevet udpeget ved be-sigtigelse på stedet sammen med personen. Der er bemærket på skemaet, hvis der kun er én kilde, som bekræfter pladsen.

I forbindelse med kortlægningen er der fremkommet en del oplysninger om pladser, som ikke kan bekræftes. Disse oplysninger er sammenfattet og findes i baggrundsmaterialet, men fremgår ikke af denne rapport.

Det skal desuden bemærkes, at pladserne kun er kortlagt som tjæreplads og der-til relaterede aktiviteter såsom barkning og blystøberi. Det vil sige, at hvis der på den samme matrikel har foregået en anden potentielt forurenende aktivitet, er denne ikke kortlagt. I sammenfatningsskemaerne er det dog angivet, hvis en eller flere af matriklerne tidligere er kortlagt eller registreret. I disse tilfælde er de tidligere kortlægnings- eller registreringsnumre samt hovedbranche oplyst.

3.3 **Afgrænsning af pladserne**

Tjærepladserne er som hovedregel afgrænset på baggrund af interviews, identi-fikation på luftfotos af net eller andet, som har med tjæreaktiviteter at gøre, sammenholdt med pladsens ”naturlige afgrænsning”. Det er i samråd med Nordjyllands Amt vedtaget at bruge lodfotos fra 1954 til at vurdere, hvad der har været pladsens naturlige afgrænsning. Den ”naturlige afgrænsning” er som regel en vej, et markskel, beplantning eller bebyggelse. I sammenfatningsskema-erne er der lavet en beskrivelse af den vurderede naturlige afgrænsning for den enkelte plads, ligesom det er angivet, hvad afgrænsningen er foretaget på bag-grund af.

Afvi-gelser fra ovenstående er til tider sket, hvis der er fremkommet oplysninger om en anden afgrænsning af pladsen ved interviews, eller hvis der er udpeget en anden afgrænsning ved besigtigelse af området sammen med en person, som har kendskab til den præcise lokalisering af pladsen. Ligeledes kan der være afvi-gelser, hvis matrikelgrænserne var anderledes i pladsernes driftsperiode, eller hvis der foreligger oplysninger om, at en bygning først er opført efter driftsperi-

odens afslutning. Sådanne afvigelser er ligeledes angivet i sammenfatningskemaet.

I situationer, hvor den naturlige afgrænsning jf. lodfotos kun dækker en del af en matrikel, så er det den afgrænsning, der er blevet brugt og angivet på kortene. I de tilfælde, hvor en matrikel på denne måde opdeles, er hele matriklen medtaget i opgørelsen over hvilke matrikler, pladsen dækker.

Enkelte pladser dækker over flere usammenhængende områder. Det er i samråd med amtet valgt, at dele disse pladser op i et tilsvarende antal lokaliteter.

4. USIKKERHEDER VED KORTLÆGNINGEN

Der er en række usikkerheder forbundet med de metoder, som er brugt ved lokaliseringen og specielt afgrænsningen af tjærepladserne.

4.1 Usikkerheder forbundet med afgrænsning

Med hensyn til den naturlige afgrænsning, så bygger denne i de fleste tilfælde på lodfotos fra 1954. Hertil kan der være knyttet en vis usikkerhed. Det drejer sig især om den bebyggelse, der er beliggende på området. Der er i de fleste tilfælde ikke indhentet oplysninger om, hvornår denne bebyggelse er opført, og tjærepladsen kan således på et tidligere tidspunkt også have omfattet de områder, der er bebygget på lodfotos fra 1954. I de tilfælde hvor en sådan randbebyggelse forekommer, er afgrænsningen som hovedregel eksklusiv denne bebyggelse.

En anden usikkerhed i forbindelse med fastlæggelse af naturlige afgrænsninger på baggrund af lodfotos er knyttet til overførslen af pladsens afgrænsning fra lodfoto til matrikelkort, da det ikke i alle tilfælde er muligt at få tilpasset matrikelkortet nøjagtigt til hele lodfotoet. Det er som udgangspunkt forsøgt at få matrikelkortet til at passe bedst muligt i det område, hvor tjærepladsen ligger. I enkelte tilfælde er problemet løst ved at kopiere matrikelkortene lidt op eller ned, så de bedre kan tilpasses til de enkelt lodfotos.

På baggrund af de usikkerheder som forekommer i forbindelse med afgrænsning af tjærepladserne, skal man således være opmærksom på, at afgrænsningen ikke er fuldstændig endegyldig. Det er især de matrikler, som ligger i pladsernes periferi, der kan være usikkerhed om.

4.2 Identificering af pladser udfra garn på lodfotos.

Det skal desuden bemærkes, at det udfra lodfotos ikke med sikkerhed kan afgøres, om der er tale om nytjærede garn og dermed en tjæreplads. Nette/garnene blev også lagt til tørre indimellem de blev tjæret. Identificering ved hjælp af flyfotos er derfor i alle tilfælde sammenholdt med interviews med lokalkendte personer, som kan bekræfte, at der har været tjæret garn eller tørret nytjærede garn i det pågældende område.

For at det er muligt at identificere tjærepladser på lodfotos, er det nødvendigt, at fotoet er taget på det tidspunkt af året, hvor garnene og nettene er blevet tjæret og derefter lagt til tørre. De fleste lodfotos er taget omkring maj måned, hvilket er sammenfaldende med det tidspunkt hvor bundgarnene sædvanligvis blev tjæret. Man skal således være opmærksom på, at fotoet kan være taget på en dag, hvor der ikke har ligget net til tørre. Det er derfor ikke i alle tilfælde muligt at se

pladsen på lodfotos. Ruser blev derimod hovedsagelig tjæret i juni-juli, og som følge heraf har det ikke været muligt at observere ruser lagt til tørre på lodfotos.

5. KORTLAGTE TJÆREPLADSER I DRONNINGLUND KOMMUNE

På figur 5.1 er samtlige kortlagte tjærepladser i Dronninglund Kommune indtegnet, og i tabel 5.1 er der opstillet en sammenfatning af kortlægningen. Der er udarbejdet en opgørelse over antal tjærepladser, tjærepladsernes samlede areal, samt en opgørelse over hvor mange matrikler, der i dag anvendes til hhv. bolig, industri/erhverv eller er ubebyggede.

Hvis en matrikel på ejendomsoplysningen C537 har mere end én adresse og der er forskellige anvendelser på adresserne, er hele matriklen i skemaet opført under den arealanvendelse, som er mest følsom. Hvis en del af matriklen anvendes til bolig, og en anden del benyttes til industri/forretning eller er ubebygget, så er matriklen opgjort som værende bolig. Hvis en del af matriklen anvendes til industri/forretning, og en anden del er ubebygget, så er matriklen opgjort som værende ubebygget.

For boliger er det desuden både opgjort, hvor mange matrikler det drejer sig om, samt hvor mange boliger der reelt er på disse matrikler. Dette skyldes, at der enkelte steder er boligblokke på pladserne, og derfor kan antallet af boliger blive højere end antallet af matrikler.

	Areal [m ²]	Bolig		Industri/ forretning	Ubebyg- get
		Antal matrikler	Antal boliger	Antal matrikler	Antal matrikler
1. 807-0418 Nedlagt tjæreplads, Havnegade	10.800	0	0	0	1
2. 807-0835 Nedlagt tjæreplads, Sømærket	12.200	2	2	0	3
3. 807-0836 Nedlagt tjæreplads, Strandvejen Aså	15.000	1	1	1	0
4. 807-0837 Nedlagt tjæreplads, Broensvej/Skelgårdsvej	6.000	7	7	0	0
5. 807-0838 Nedlagt tjæreplads, Strandvejen Gerå	36.000	0	0	1	0
<i>SUM</i>	<i>80.000</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>2</i>	<i>4</i>

Tabel 5.1. Sammenfatning af kortlægning af tjærepladser i Dronninglund Kommune.

Der er i alt kortlagt 5 tjærepladser i Dronninglund Kommune og det samlede areal af disse pladser er ca. 80.000 m². Den nuværende arealanvendelse fordeler

sig således, at 10 matrikler anvendes til boliger, 2 matrikler anvendes til industri/erhverv og 4 matrikler er i dag ubebyggede.

Det har i Dronninglund Kommune været meget svært at finde frem til personer, der var interesserede i hjælpe med oplysninger om de tidligere tjærepladser, og kortlægningen bygger derfor på relativt få kilder.

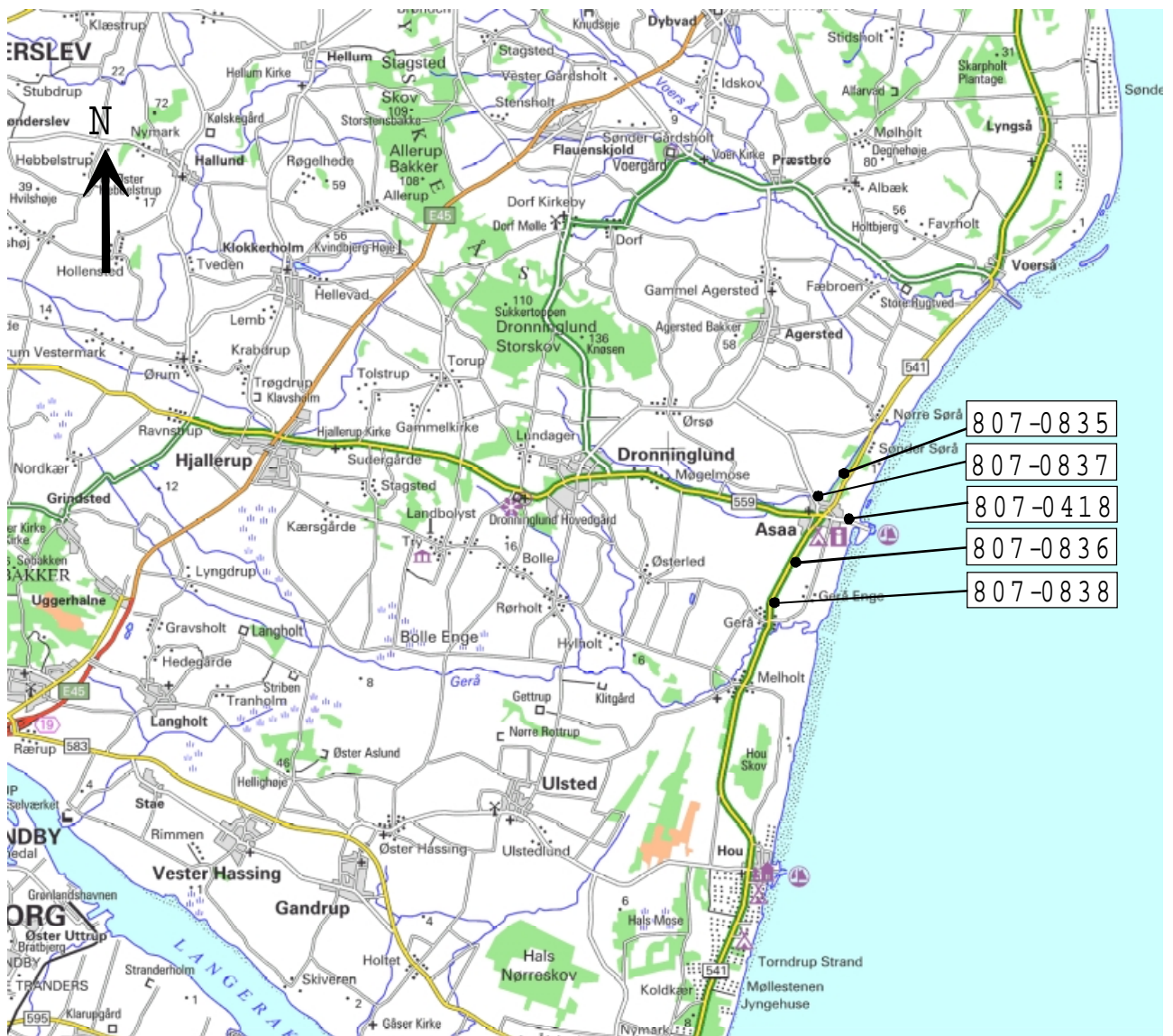
I Dronninglund Kommune blev der hovedsageligt fisket fra Aså, hvor også 4 af de 5 kortlagte tjærepladser var beliggende. Den sidste af de kortlagte pladser lå i Gerå, men denne blev kun benyttet som tørreplads i forbindelse med tjærepladser i Aså. Der er hovedsageligt blevet fisket med bundgarn i Aså.

Der er oplysninger om endnu en tjæreplads i Dronninglund Kommune, men det har ikke været muligt at få denne plads bekræftet af mere end en kilde og den er derfor ikke kortlagt. Oplysningerne er dog sammenfattet i et skema i bilaget.

Der er benyttet lodfoto i forbindelse med vurderingen af den naturlige afgrænsning for samtlige pladser, men kun tre af de lokaliserede pladser fremgår af lodfotos (lok.nr. 807-0418, 807-0836 og 807-0838).

Plads 807-0418 er tidligere blevet kortlagt som tjæreplads. I denne kortlægning er der i forbindelse med afgrænsningen af pladsen foretaget en gennemgang af Tingbøgerne, samt indhentet materiale fra Dronninglund Kommune angående ommatrikuleringer i det pågældende område. Dette gav dog ikke yderligere oplysninger med hensyn til afgrænsningen af pladsen. På denne plads findes både tjæregryden og afdrypningsslisken endnu og området er i dag lavet om til en turistattraktion.

Ifølge de benyttede kilder er der ikke blevet støbt blylodder til fiskeriet i forbindelse med tjærepladserne.

Mål ca. 1:150.000

Juni 1999

Figur 5.1
Kortlagte tjærepladser
Dronninglund Kommune

G:\sag\89\055.06\teg\K-DRONNINGLUND.CDR

Lokalitetsnr.: 807-0418				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Havnegade				
Adresse: Havnegade 50, 9340 Asaa				
Matr. nr.: 73c (del af), Aså By, Aså-Melholt.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Matr. nr. 73c og 73i, Aså By, Aså-Melholt, er tidligere kortlagt som tjæreplads nr. 807-0418. 20i inddraget under 73c i 1986. Inddæmmet areal inddraget under 73c i 1967.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Udyrket areal	ca. 1960	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads	ca. 1900	ca. 1960
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1 <i>Rundering 1999</i> Området er udyrket og ubebygget. Både tjæregryden og slisken, som garnene blev hevet op på til afdrypning, står endnu på området syd for Havnegade. På den del af pladsen, der ligger nord for Havnegade, står ligeledes den tidligere barkgryde. Begge gryder er i dag gjort til en turistattraktion. Billeder af de to gryder er vedlagt sagen /Tilsyn, Nordjyllands Amt, 1994/. Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4037, Flj. 40, nr. 2); 1963 (301H, nr. 705). Der kan muligvis observeres garn på flyfotos. Omridset af de to gryder kan tydeligt observeres på flyfoto fra 1954 (De ses som en lille sort prik). <i>Naturlig afgrænsning</i> Mod syd: Markskel/grøft. Mod vest: Markskel/vej og nuværende matrikelskel. Mod nord: Bæk. Mod øst: Overgang til eng/vådområde. Afgrænsningen er foretaget ud fra placeringen af gryden i dag sammenholdt med flyfotos. Da det ikke er muligt at få en nærmere afgrænsning af pladsen, end at den var i området omkring og syd for tjæregryden, er afgrænsningen lavet ud fra den nærmeste naturlige afgrænsning omkring gryden. Det er ligeledes valgt at medtage området nord for Havnegade, hvor barkgryden var beliggende. Det kan ikke afvises, at der har været tørret tjæredegarn i et større område end det kortlagte. Afgrænsningen følger ligeledes matrikelgrænserne fra før 1982, jf. materialet udleveret fra Dronninglund Kommune. Pladsens areal er ca. 10.800 m². <i>Kilder</i> Der var en tjæreplads syd for Havnegade /1, 2, 3, 4, 5 og Interviews foretaget af Nordjyllands Amt/. Der var en tjæregryde på pladsen, og den står ifølge tidligere fiskere stadigvæk placeret på præcis det sted, den blev brugt /1, 2, 3/. Ifølge kilde /1, 3/ er gryden på et tidspunkt blevet udskiftet, og den tidligere gryde var placeret ca. 1-2 m forskudt i forhold til den placering gryden har i dag (resterne af det gamle fundament kan stadig ses i dag). Garnene og ruserne blev lagt til tørre i området omkring gryden, samt syd for gryden /1, 2, 3, 4/. Det har ikke været muligt at lave en nærmere afgrænsning af pladsen. Ifølge /Interviews foretaget af Nordjyllands Amt 1994/ var der ingen fast tørreplads for nettene, der blev bredt ud på græsarealerne langs vejen.				

(fortsættes)

Tjæren blev leveret af en lokal nordjysk tjærelleverandør /1, 3/. Kilde /2, 3/ mener, at det var ren gasværkstjære de købte, og at de ikke blandede tjæren med noget. Kilde /1/ oplyser derimod, at tjæren, de modtog fra C. Jensen, var en blanding der blev kaldt "fiskeritjære". Sammensætningen af denne blanding vekslede lidt, men den bestod bl.a. af tjære og petroleum. Når de modtog denne "fiskeritjære", lavede fiskerne ifølge kilde /1/ deres egen blanding bestående af 50% "fiskeritjære" og 50% Karbolinium.

Pladsen var ifølge kilde /3/ i drift fra omkring starten af dette århundrede og frem til ca. 1960. Kilde /Interviews foretaget af Nordjyllands Amt 1994/ mener også, at pladsen har været i brug siden starten af århundredet, og begge gryder var i brug i 1930'erne

Tingbogsoplysninger

Matr. 73c blev i 1939 købt af Aså Havneselskab.

Oplysninger fra Dronninglund Kommune

Kommunen har udleveret materiale, der viser matrikelgrænserne for 1982. En del af Kattegat er blevet inddæmmet, hvilket har givet anledning til ændrede matrikelgrænser.

SAMMENFATNING

Tjæreplads bekræftet ved:

1. Flyfoto : Del af 73c, Aså By, Aså-Melholt
2. Interview : Del af 73c, Aså By, Aså-Melholt, men ikke en præcis afgrænsning.
3. Naturlig afgrænsning : Del af 73c, Aså By, Aså-Melholt
4. Ved rundering 1999 : Del af 73c, Aså By, Aså-Melholt

Lokalitetsnr.: 807-0835

Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Sømærket

Adresse: Sømærket 1, 1A, 2-6, 9340 Aså.

Matr. nr.: 27ø, 27ab, 27ad, 27ag, 27ah, Aså By, Aså-Melholt.

KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE

Det er ikke alle adresser kan ses på det tekniske kort.

KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER

	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Bolig/Sommerhus/ Ubebygget areal	1111	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads	1111	1111

OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG

Ad. 1

Rundering 1999

Rundering er foretaget sammen med /1/. Der er boliger og ubebygget areal i området.

Ad. 2

Flyfoto

1954 (S4037, Flj. 39, nr. 112); 1963 (301J, nr. 744). Der kan ikke observeres garn på flyfotos.

Naturlig afgrænsning

Mod syd: Bebyggelse/bevoksning. Mod vest: Bevoksning. Mod nord: Bevoksning. Mod øst: Bevoksning/vandløb.

Afgrænsningen er foretaget ved hjælp af flyfotos bl.a. ud fra bevoksning samt placering af bebyggelse, sammenholdt med interview og besigtigelse. Den omkringliggende bebyggelse er ikke medtaget. Der er dog enkelte bygninger på pladsen, men ifølge interview var disse ikke bygget, da pladsen først blev taget i brug.

Pladsens areal er ca. 12.200 m².

Kilder

Området er udpeget ved en besigtigelse sammen med NIRAS. Pladsen lå parallelt med Sæbyvej afgrænset af bækken og den omkransende skov. Tjæregrydens tidligere placering er udpeget ved besigtigelse til at skulle have ligget ud mod vandløbet nord for huset Sømærket 2. Pladsens afgrænsning fremgår klart af flyfoto 1954 /1/.

Der var en tjæreplads nord for Sømærket i "Frandsens bakker". Pladsen lå parallelt med Sæbyvej og var afgrænset af bækken og den omkringliggende skov. Der var en tjæregryde på pladsen, som var placeret udfor den vestlige ende af huset.

Der var en tjæreplads i området nord for Sømærket i "Frandsens bakker" /3/.

SAMMENFATNING

Tjæreplads bekræftet ved:

5. Flyfoto : Ingen.
6. Interview : Samtlige matrikler.
7. Naturlig afgrænsning : Samtlige matrikler.

Lokalitetsnr.: 807-0836				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Strandvejen Aså				
Adresse: Strandvejen 334 og 336 9340 Aså.				
Matr. nr.: 28m, 28ea, Aså By, Aså-Melholt.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Nr. 334 ses ikke på det tekniske kort.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Bolig/Ubebygget	efter 1963	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads	før 1954	efter 1963
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1				
<i>Rundering, 1999</i>				
Rundering foretaget sammen med /1/. På arealet er der bebyggelse, som i dag er ubenyttede, samt ubebyggede arealer.				
Ad. 2				
<i>Flyfoto</i>				
1954 (S4037, Flj. 41, nr. 135); 1963 (301G, nr. 509): Der kan ses net på begge flyfotos.				
<i>Naturlig afgrænsning</i>				
Mod syd: Vej/markskelet. Mod vest: Strandvej. Mod øst: Bevoksning. Mod nord: Bevoksning.				
Afgrænsningen er foretaget ud fra flyfotos bl.a. ud fra placering af garn sammenholdt med interviews og besigtigelse sammen med lokalkendt. Der er enkelte bygninger på pladsen, men de er bygget efter, at pladsen blev taget i brug, og disse arealer blev i starten brugt som tørreplads. Området lige på den modsatte side af Strandvejen er til tider også blevet brugt som tørreplads, men da dette ikke var en fast plads og da det ikke er muligt at give en mere præcis afgrænsning af området, er disse arealer ikke taget med som en del af pladsen.				
Pladsens areal er ca. 15.000 m ² .				
<i>Kilder</i>				
Der var en plads ca. ½ km syd for Aså på den østlige side af Strandvejen. /1, 2, 3, 4/.				
Pladsen var ejet af Dyhr. /1, 4/				
Pladsens er afgrænset af kilde /1/både ved rundering og på flyfoto fra 1954. I pladsens nordlige del er der rester af en minkfarm. Denne blev bygget af pladsens ejer, men tidligere blev dette område ligeledes benyttet som tørreplads for nytjærede garn. Den østlige del af pladsen vender ud mod en slugt. Her er der for at udvide området for pladsen, sket en opfyldning i en bredde på ca. 1-3 meter. Tjæregryden var placeret på pladsens sydlige del /1/.				
Til tider blev der også tørret nytjærede garn lige på den modsatte side af Strandvejen /1, 2/. Dette var ikke en fast plads, og der kan ikke gives en nærmere afgrænsning, end at det foregik spredt i området /1/. Kilde /2/, der er barnefødt i byen, mener, at der også foregik tjæring af garn i dette område, men det afvises af kilde /1/, sønnen af den tidligere ejer.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
8.	Flyfoto	: 28m, 28ea, Aså By, Aså-Melholt.		
9.	Interview	: 28m, 28ea, Aså By, Aså-Melholt		
10.	Naturlig afgrænsning	: 28m, 28ea, Aså By, Aså-Melholt		

Lokalitetsnr.: 807-0837

Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Broensvej/Skelgårdsvej

Adresse: Broensvej 1,3,5 ; Skelgårdsvej 16, 18, 20, 22, 9340 Aså.

Matr. nr.: 26bl, 29ae, 29af, 29ag, 29ah, 29al, 29an og del af offentlig vej Aså By, Aså-Melholt.

KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE

KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER

	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Boliger	Efter 1963	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads	1111	1111

OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG

Ad. 1

Rundering 1999

Rundering foretaget sammen med /1/. Der er boliger med nyttehave på området.

Ad. 2

Flyfoto

1954 (S4037, Flj. 40, nr. 4); 1963 (301H, nr. 703). Der kan ikke observeres garn på flyfotos.

Naturlig afgrænsning

Mod vest: Hegn/skel (nuværende Skelgårdsvej). Mod nord: Markskel. Mod sydøst: Vej (nuværende Broensvej).

Da det ikke har været mulig at få en nærmere afgrænsning, er denne foretaget ud fra den naturlige afgrænsning på flyfoto fra 1954. Afgrænsningen er bl.a. foretaget ud fra placering af bebyggelse på flyfotoet. Den omkringliggende bebyggelse er ikke medtaget. Mod nord er afgrænsningen foretaget ved det markskel, der ses som en forskel i bevoksningen på marken. Det kan ikke afvises, at tjærepladsen har dækket et større eller mindre areal, end det der er medtaget i denne kortlægning.

Pladsens areal er ca. 6.000 m².

Kilder

Der lå en tjæreplads på det trekantede areal mellem Broensvej og Skelgårdsvej. Området er udpeget ved rundering med NIRAS, men det er ikke muligt at angive den direkte afgrænsning af området eller placering af tjæregryden, bl.a. fordi området er bebygget i dag /1/.

Der var nogle fiskere, som brugte det pågældende område til tørring af garn. Kan ikke huske, hvorvidt der blev tørret nytjærede garn, men mener ikke, at der har været tjæret på området /2/.

Bemærkninger

Der er kun en kilde der direkte bekræfter, at der har været en tjæreplads på dette område, men det er vurderet, at det i dette tilfælde er grundlag nok til at medtage pladsen i kortlægningen. Dette skyldes bl.a. at området er udpeget ved en rundering.

SAMMENFATNING

Tjæreplads bekræftet ved:

- 11. Flyfoto : Ingen.
- 12. Interview : Området, men ikke præcist.
- 13. Naturlig afgrænsning : Samtlige matrikler.

Lokalitetsnr.: 807-0838

Lok. navn: Nedl. tjæreplads (tørreplads), Strandvejen Gerå

Adresse: 306 (del af), Gerå, 9340 Aså.

Matr. nr.: 4b Gerå By, Aså-Melholt.

KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE

KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER

	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Udyrket areal	efter 1954	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tørreplads	før 1954	efter 1954

OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG

Ad. 1

Rundering, 1999

Der er ubebyggede og udyrket arealer i området.

Ad. 2

Flyfoto

1954 (S4037, Flj. 41, nr. 135); 1963 (D301, nr. 509). Der kan observeres garn på flyfoto fra 1954, men ikke på flyfoto fra 1963.

Naturlig afgrænsning

Mod syd: Markskel/bebyggelse. Mod vest: Vej. Mod nord: Gammelsbæk. Mod øst: Bevoksning.

Afgrænsningen er foretaget ud fra flyfotos på baggrund af placering af garn samt naturlig afgrænsning sammenholdt med interviews.

Arealet af pladsen er ca. 36.000 m².

Kilder

Der var en tørreplads for nytjærede garn, på et område lige nord for Gerå. Pladsen gik op til syd for bækken (Gammelsbæk). Nettene blev sandsynligvis ikke tjæret på denne plads, men på pladsen syd for Aså kortlagt som 807-0836 /1/.

Området blev brugt af tyskerne under 2. verdenskrig /1/.

SAMMENFATNING

Tjæreplads bekræftet ved:

- 14. Flyfoto : Samtlige matrikler.
- 15. Interview : Området, ikke specifikt.
- 16. Naturlig afgrænsning : Samtlige matrikler.